

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucyna Ramlo
Sędziowie:	SSA Grażyna Czyżak SSO del. Joanna Janiszewska-Ziołek (spr.)
Protokolant:	stażysta Anita Musijowska

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2016 r. w Gdańsku

sprawy E. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie kapitału początkowego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 grudnia 2015 r., sygn. akt VI U 2626/15

oddala apelację.

SSA Grażyna Czyżak SSA Lucyna Ramlo SSO del. Joanna Janiszewska-Ziołek

Syg. akt III AUa 249/16

UZASADNIENIE

Ubezpieczony E. M. wniósł odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 6 lipca 2015r. ustalającej kapitał początkowy. Ubezpieczony domagał się wyliczenia kapitału w kwocie określonej wcześniejszą decyzją z 15 listopada 2012r., która uwzględniała okresy składkowe od (...)

Organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł o oddalenie odwołania, wskazując iż ubezpieczony nie opłacił składek za okres pracy duszpasterskiej od 1 marca 1993r. do 31 października 1993r. i dlatego brak jest podstaw do zaliczenia całego okresu pracy wykonywanej przez ubezpieczonego jako księdza zakonnego od (...) do 31 grudnia 1998r. W myśl bowiem art. 6 ust. 1 pkt 3 lit a ustawy o emeryturach i rentach z FUS okresami

składkowymi są okresy zaliczane do okresów ubezpieczenia społecznego duchownych przed dniem 1 lipca 1989r. pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne za cały okres podlegania temu ubezpieczeniu.

Wyrokiem z dnia 7 grudnia 2015r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. w ten sposób, że przy ustaleniu kapitału początkowego ubezpieczonego uwzględnieniu jako okres składkowy podlega okres od 8 września 1969r. do 31 grudnia 1998r. z wyłączeniem okresu od 1 marca 1993r. do 31 października 1993r.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony jest księdzem zakonnym Zakonu W.. Złożył on śluby zakonne w dniu (...), od tego czasu podjął pierwszą profesję zakonną. W okresie od 27 listopada 1974r. do 30 września 1990r. pracował jako misjonarz w G.. W okresie od 1 października 1990r. do 28 lutego 1993r. pracował jako zakonnik w D. (...) w W., a w kolejnym okresie przypadającym od 1 marca 1993r. do 30 września 1996r. w D. (...) w K., przy czym do ubezpieczenia społecznego (przez przeoczenie) został zgłoszony dopiero od 1 listopada 1993r.

Sąd Okręgowy ustalił, że organ rentowy, obliczając ubezpieczonemu kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999r., zaliczył jemu do okresów składkowych okresy podlegania ubezpieczeniom społecznym duchownych w wymiarze 8 lat i 10 miesięcy (okres ubezpieczenia od 1 lipca 1989r. do 31 grudnia 1998r. z wyłączeniem okresu od 1 marca 1993r.. do 31 października 1993r. albowiem okres ten nie został poświadczony przez Wydział składek ZUS.

Uznając powyższe ustalenia faktyczne za bezsporne pomiędzy stronami, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania o słuszności wniesionego odwołania i za zasadne przyjął żądanie zaliczenia ubezpieczonemu do okresów składkowych okresu jego posługi zakonnej sprzed 1 lipca 1989r. Sąd I instancji zarzucił organowi rentowemu błędną interpretację przepisu art. 6 ust. 1 pkt 3 lit a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przedstawiając motywy rozstrzygnięcia Sąd ten powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z 5 lutego 2015r. III UK 100/14 i zaakcentował rozróżnienie sformułowań „okresu opłacania składek” i „opłacenia składek”. Sąd przytoczył przy tym obszernie fragmenty uzasadnienia powyższego wyroku Sądu Najwyższego. Sąd I instancji w pełni podzielił stanowisko Sądu Najwyższego wskazał nadto na konieczność wsparcia się również względami czysto słusznościowymi i racjonalnego rozumowania. W ocenie Sądu I instancji trudno bowiem przyjąć za dopuszczalną sytuację, w której nieopłacenie przez ubezpieczonego składek za kilka miesięcy roku 1993r. , miałoby skutkować nieuwzględnieniem przy ustalaniu kapitału początkowego całego okresu zatrudnienia w latach 1969 1989. Sąd w konsekwencji zmienił zaskarżoną na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożył pozwany organ rentowy (reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika), skarżąc wyrok w części zaliczającej dochodzone przez ubezpieczonego okresy pracy zakonnej do okresów składkowych.

Skarżąc powyższy wyrok pozwany zarzucił:

- błąd w ustaleniach faktycznych mających wpływ na rozstrzygnięcie sprawy polegający na uwzględnieniu przy ustalaniu kapitału początkowego okresu składkowego od 8 września 1969r. do 30 czerwca 1989r. – konsekwencją czego było naruszenie norm prawa materialnego tj. art. 6 ust. 1 pkt 3 lit a ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów.

Powołując się na powyższą podstawę apelacji organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania w części zaskarżonej. Pozwany sformułował alternatywny wniosek domagając się uchylecia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy. Pozwany wniósł również o zasądzenie od ubezpieczonego na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji pozwany stwierdził, że z dokonanego przez Wydział Ubezpieczeń i Składek poświadczania wynika, że ubezpieczony „opłacał składki na ubezpieczenie społeczne duchownych” za okres od 8 września 1969r. do 28 lutego 1993r. i od 1 listopada 1993r. 31 grudnia 1998r.” Okres zaś uznany przez Zakład jako składkowy to okres od 1

lipca 1989r. do 28 lutego 1993r. i od 1 listopada 1993r. 31 grudnia 1998r.” – w łącznym wymiarze 8 lat i 10 miesięcy. W ocenie apelującego, przerwa w opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne duchownych między 1 marca 1993r. a 31 października 1993r. uniemożliwia (w świetle art. 6 ust. 1 pkt 3 lit a ustawy o emeryturach i rentach z FUS) zaliczenie jako okresu składkowego okresu od 8 września 1969r. do 30 czerwca 1989r. Zaistniała okoliczność spowodowana brakiem opłacenia składek na ubezpieczenie społeczne skutkuje brakiem możliwości zaliczenia ubezpieczonemu, posiadającemu status osoby duchownej, do okresu ubezpieczeniowego okresu jego pracy sprzed 1 lipca 1989r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja pozwanego organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie, gdyż Sąd Okręgowy wydał trafne odpowiadające prawu rozstrzygnięcie.

Pozwany we wnioskach apelacji sformułował jedynie zarzut naruszenia przepisów procesowych – a mianowicie art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic zasady swobodnej oceny dowodów. W uzasadnieniu apelacji podkreślał zaś, że Sąd Okręgowy, nie prawidłowo zastosował normy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Pozwany przedstawił tym samym zarzut naruszenia prawa materialnego – w szczególności art. 6 ust. 1 lit a tej ustawy.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że brak jest podstaw do przyjęcia, aby Sąd I instancji nie rozważył w sposób bezstronny i wszechstronny twierdzeń przedstawionych przez strony i dokonał wadliwej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, co w konsekwencji miało doprowadzić do ustalenia błędnego stanu faktycznego i jego oceny prawnej.

Zgodnie z treścią art. 233 k.p.c.: „ Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału”. Jak wskazuje się w doktrynie i judykaturze, taka ocena, dokonywana jest na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy posiadanego doświadczenia życiowego, a nadto winna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i - wając ich moc oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Dopuszczenie się obraży art. 233 § 1 k.p.c. przez sąd może polegać albo na przekroczeniu granic swobody oceny wyznaczonej logiką, doświadczeniem, zasadami nauki albo też na niedokonaniu przez sąd wszechstronnego rozważenia sprawy. W tym drugim przypadku wyciągnięte przez sąd wnioski mogą być logiczne i zgodne z doświadczeniem życiowym, jednakże sąd czyni je w oparciu o część materiału dowodowego, a pozostałą część tego materiału, która pozwoliłaby na wyciągnięcie innych wniosków, pomija. Swobodna ocena dowodów rozumiana jak wyżej jest prawem sądu orzekającego - stąd kontrola prawidłowości tej oceny dokonywana przez sąd odwoławczy musi być z reguły ostrożna. Sąd odwoławczy w tym zakresie dokonuje bowiem prawidłowości oceny dowodów, których sam nie przeprowadził.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji prawidłowo przyjął, że okoliczności faktyczne sprawy pozostawały poza sporem między stronami. Pozwany nie kwestionował, że ubezpieczony pracował jako ksiądz zakonny w okresie od 8 września 1969r. do 31 grudnia 1998r. Niesporne było też ustalenie, że E. M. w okresie od 1 marca 1993r. do 30 września 1996r. pełnił posługę zakonną w D. (...) w K. i że za okres od 1 marca 1993r. do 31 października 1993r. z tego tytułu nie został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego (nie została również za niego opłacona składka na ubezpieczenie społeczne za powyższy okres) . W tym zakresie żadna ze stron w kolejnych pismach procesowych (w odwołaniu, w odpowiedzi na odwołanie, w apelacji) nie kwestionowała okoliczności faktycznych sprawy. Wobec powyższego zarzuty apelacji odnoszące się do naruszenia przez Sąd I instancji przepisów prawa procesowego należało ocenić za chybione.

Biorąc zatem pod uwagę twierdzenia oraz zarzuty apelacji (sformułowane w jej uzasadnieniu) należy zauważyć, iż przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest kwestia, prawidłowości zastosowania przez Sąd I instancji przepisu art. 6 ust. 1 pkt 3 lit a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) – a w szczególności kwestia możliwości zaliczenia do okresów składkowych okresów pracy zakonnej ubezpieczonego od 8 września 1969r. do 30 czerwca 1989r. w sytuacji, gdy bezspornie z zebranego materiału

dowodowego wynika, iż nastąpiła przerwa w ubezpieczeniu społecznym duchownym w okresie od 1 marca 1993r. do 31 października 1993r. Na wstępie trzeba również przypomnieć, że okresy pozostawania przez ubezpieczonego duchownym od 1 lipca 1989r. do 28 lutego 1993r. oraz od 1 listopada 1993r. do 31 grudnia 1998r. zostały uwzględnione przez organ rentowy - jako okresy składkowe - okresy opłacenia składek na podstawie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o ubezpieczeniu społecznym duchownych (Dz.U. Nr 29, poz. 156). Należy w tym miejscu wskazać, że podstawę prawną zaliczenia tego okresu stanowi art. 6 ust. 1 pkt 2 w/w ustawy o emeryturach i rentach. Wliczeniu do okresów uznawanych za składkowe podlegały też okresy podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego ubezpieczonego jako duchownego, w których obowiązywało zwolnienie z opłacania składki (okresy przebywania na misjach).

Istota sporu w rozpoznawanej sprawie sprowadza się do prawidłowości wykładni art. 6 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy o emeryturach i rentach, jaką przedstawił Sąd I instancji przy wydawaniu rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny w pełni podziela argumentację Sądu Okręgowego i za w pełni prawidłowe uznaje zaliczenie ubezpieczonemu do okresów składkowych okresów posługi zakonnej wypełnianej przed 1 lipca 1989r.

Zgodnie z powołanym przepisem art. 6 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy o emeryturach i rentach, okresami składkowymi są okresy pozostawania duchownymi przed dniem 1 lipca 1989 r., pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne za cały okres podlegania temu ubezpieczeniu. To ostatnie sformułowanie organ rentowy interpretuje w ten sposób, że warunkiem niezbędnym zaliczenia do okresów składkowych okresu pozostawania duchownym przed 1 lipca 1989r. jest podleganie ubezpieczeniu społecznemu duchownych po 1 lipca 1989r. i opłacenie należnych składek za cały ten (nieprzerwany) okres.

Sąd Apelacyjny zauważa, że odwołanie się do opłacania składek „za cały okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu”, jako warunku zaliczenia wcześniejszego okresu posługi duchownej, wywołuje trudności interpretacyjne co do treści samego warunku i możliwości zaliczenia okresu sprzed 1 lipca 1989 r. do okresu ubezpieczeniowego. Te wątpliwości interpretacyjne rozwił jednak Sąd Najwyższy między innymi w wyroku z 5 lutego 2015r. wydanym w sprawie III UK 100/14 (LEX nr 1678086). Uzasadnienie tego orzeczenia szeroko zostało zaprezentowane w uzasadnieniu wygłoszonym przez Sąd Okręgowy, nie zachodzi zatem potrzeba powtarzania argumentacji Sądu Najwyższego. Sąd Apelacyjny w pełni tę argumentację podziela.

Należy jedynie podnieść, że w/w ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o ubezpieczeniu społecznym duchownych, obejmując ochroną ubezpieczeniową osoby duchowne, wprowadziła pojęcie „okresów ubezpieczenia” oraz „okresów zaliczanych do ubezpieczenia”. W katalogu „okresów zaliczanych do ubezpieczenia” wymieniała m. in. okresy pozostawania duchownym przed dniem 1 lipca 1989 r., potwierdzone przez właściwe władze diecezjalne lub zakonne, pod warunkiem opłacania składek za cały okres podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego (art. 21 ust 2 pkt 1 tej ustawy). Za „okres ubezpieczenia duchownego” uważać należało natomiast miesiące kalendarzowe, za które ubezpieczony opłacił (faktycznie) składki lub w którym nastąpiło zwolnienie od opłacania składek na ubezpieczenie społeczne (art. 21 ust. 1). Okres, za który duchowny nie opłacił składek na ubezpieczenie społeczne nie była zatem w świetle ustawy dnia 17 maja 1989 r. okresem ubezpieczenia. Była to jedna z sankcji nieopłacenia składek na ubezpieczenie społeczne.

Uznając, że ustawa o emeryturach i rentach powtórzyła z ustawy o ubezpieczeniu społecznym duchownych warunek zaliczenia okresu przed 1 lipca 1989 r. do okresu ubezpieczenia posiadanego przez duchownego, należy tym samym przyjąć, że ustawa ta powiązała możliwość uwzględnienia okresu sprzed 1 lipca 1989r. jedynie ze statusem osoby duchownej (wyłączając alumnów, nowicjuszy, postulików, juniorystów zakonnych oraz kapelanów wojskowych) – a tym samym z samym posiadaniem tego tytułu ubezpieczenia. Okres pracy duchownego po dniu 1 lipca 1989r. podlega zaś zaliczeniu pod warunkiem opłacania składek – z wyłączeniem tych miesięcy, za który składki faktycznie nie zostały opłacone. Należy zatem przyjąć, iż sformułowanie „cały okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu duchownych”, zawarte w art. 6 ust. 1 pkt 3 lit a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, należy rozumieć jako miesiące pracy duchownego, przypadające po 1 lipca 1989r., za które ubezpieczony opłacił (rzeczywiście) należne składki lub za który był zwolniony z obowiązku ich opłacenia. Oznacza to, jak wyraźnie wskazał Sąd Najwyższy w powołanym orzeczeniu z 5 lutego 2015r., że „ okresy pozostawania duchownym przed 1 lipca 1989r. jako zaliczone do okresów

ubezpieczenia społecznego duchownych są okresami składkowymi, jeżeli ubezpieczony po tej dacie opłacał składki na ubezpieczenie duchownych, choćby za niektóre miesiące ich nie opłacił w całości”.

Stanowisko to koresponduje z wcześniejszą uchwałą podjętą przez Sąd Najwyższy w dniu 2 września 2009r. w sprawie II UZP 5/09 (OSNP 2010/3-4/45, Biul. SN 2009/9/22), zgodnie z którą okres pozostawania duchownym przed dniem 1 lipca 1989r. nie jest okresem składkowym, jeżeli po tej dacie nie były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne duchownych jedynie z powodu niepodlegania temu ubezpieczeniu (nie posiadania statusu duchownego).

Skoro w rozpoznawanej sprawie ubezpieczony po dniu 1 lipca 1989r. został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego duchownych, podlegał temu ubezpieczeniu i została za niego opłacona należna składka za okresy od 1 lipca 1989r. do 28 lutego 1993r. oraz od 1 listopada 1993r. do 31 grudnia 1998r. to odmowa zaliczenia jemu do okresów składkowych okresów posługi zakonnej sprzed 1 lipca 1989r. byłaby nieprawidłowa w świetle jednolitego i (jak można przyjąć) utrwalonego już stanowiska Sądu Najwyższego co do wykładni art. 6 ust. 1 pkt 3 lit a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wskazując na powyższe Sąd Apelacyjny nie podzielił argumentacji pozwanego i za nietrafny uznał zarzut naruszenia przez Sąd I instancji prawa materialnego. W konsekwencji, działając na podstawie art. 385 k.p.c., Sąd oddalił apelację jako nieuzasadnioną.